HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א לא נהנין ולא מועלין ואם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת ועושה תמורה ומועלין בה: גמ' [א] א) מאי טעמא לא תני להו א] גבי הדדי רישא פסיקא ליה וסיפא לא פסיקא ליה למה לי למיתנייה גבי מעילה ב] למה לי למיתנייה גבי תמורה תנא הכא תמורה ואיידי דתנא תמורה תנא נמי מעילה ג] ואיידי דתנא ד] גבי מעילה מעילה תנא נמי תמורה ה] אמר ריש לקיש ב ב) חטאת שעיברה שנתה רואין אותה כאילו ו] עומדת בבית הקברות ורועה תנן ז] שעיברה שנתה ואבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שכיפרו בעלים מתה תיובתא דריש לקיש אמר לך ריש לקיש כי קתני רישא מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום ח] אם אחר שכיפרו בעלים תמות אי הכי אימא סיפא אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ואי בעלת מום הא מסאבא וקיימא אמר רבה הכי קאמר ט] (תנא) שאבדה ונמצאת בעלת מום עובר אם אחר שכפרו בעלים מתה אם קודם שכיפרו בעלים תרעה עד שתסתאב במום קבוע ותימכר אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאם כן ישמור מיבעי ליה למיתני ועוד שעיברה שנתה למאי הלכתא קתני [ב] י] אלא אמר רבא ג הכי קתני עברה שנתה ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום אחר שכיפרו הבעלים מתה קודם שכיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותימכר יא] וצריך למיתני אם אבדה גבי בעלת מום יב] [וגבי עברה שנתה] דאי תנא יג] גבי שעיברה שנתה הוה אמינא התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא למילתא אבל בעלת מום דאי לא מומא חזיא אימא לא תהני ליה אבדה ואי תני גבי בעלת מום התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא להקרבה אבל עיברה שנתה דחזי' להקרבה אימא לא תהני לה אבדה צריכא ומי אמר רבא הכי והאמר רבא ג אבידה דלילה לא שמה אבידה לא דמי אבידה דליליא לא חזיא לא לגופה ולא לדמי אבל הא נהי דלגופה לא חזיא יד] לדמי חזיא ד תנן ה השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה טו] לפי שאין חטאת הציבור מתה הא דיחיד מתה ו וא"ר יוחנן בעלי חיים נדחין וכשהוא מתכפר בשני שבזוג שני מתכפר ואידך קמא הוה ליה כי עיברה שנתה וטעמא דציבור הא דיחיד מתה אמר לך טז] דחויין לחוד ואבודין לחוד מ"ט אבודין דעתיה עליהון דילמא משתכחין דחויין לא הדרי מתחזיין

גופא

לא נהנין. מדרבנן: **ולא מועלין.** יז] דאם נהנו פטורין מקרבן מעילה דכיון דלא היא ולא דמיה קריבין אלא קדושתה: **ואם עד שלא כפרו הבעלים.** אתרוייהו קאי כלומר כל זמן שלא כפרו הבעלים שלא רצו להתכפר באחרת יח]: **תרעה עד שתסתאב כו'.** ואעיברה שנתה קאי ולא אאותה שאבדה ונמצאת בעלת מום דהא מסאבא וקיימא ותימכר מיד ויביא בדמיה אחרת יט]: **ועושה תמורה.** הואיל כ] ודמים מתירין ליקרב דהכי אמרינן בפרקין דלעיל (דף כ.) לדבר הרועה להסתאב עושה תמורה: **גמ' מאי טעמא לא תני להו כולהו בהדי הדדי.** אלא כא] פליגי לה כלומר מאי שנא דתני לה כב] בתרי בבי ולא תנא כולהו ה' חטאות ביחד אלא מפסיק בין ג' קמאי כג] וב' בתראי: **רישא פסיקא ליה.** דלעולם מתות ואפילו לא כיפרו הבעלים: **למה לי למתני גבי מעילה.** דכולה הך מתני' תנינן גבי מעילה שיש שם פרק אחד שמתחיל ולד חטאת ותמורת חטאת וכולה מתניתין (א): **כאילו היא עומדת בבית הקברות.** כלומר כל מקום שהיא שם רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות שאין כהן יכול ליכנס אחריה ולשוחטה ורועה עד שתסתאב: **תנן חטאת שעיברה שנתה או שאבדה ונמצאת בעלת מום כו' תיובתא דר"ש בן לקיש.** דפסיק ואמר רועה ומשמע אפילו כיפרו הבעלים: **כי קתני מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום.** ולקמן פריך א"כ עברה שנתה למאי הלכתא קתני לה בהדי הנך דמתות: **אמר רבה הכי קאמר שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה.** ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הואיל ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעברה שנתה לא קאי כלל: **ואם עד שלא כיפרו הבעלים.** כלומר שלא רצו להתכפר באחרת תרעה כו'. והשתא ליכא למיפרך הא מסאבא וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר: **ישמור מיבעי ליה.** כלומר הואיל וכבר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע: **ועוד עברה שנתה למאי קתני לה.** הואיל ולאו עלה איירי שום דינא כד]: **עברה שנתה ואבדה.** כה] ונמצאת תמימה וכיפרו הבעלים באחרת או אבדה ונמצאת בעלת מום דאיכא נמי תרתי לריעותא וכיפרו הבעלים באחרת מתה קודם שכיפרו הבעלים כו] שאין רוצים להתכפר באחרת תרעה הך דעברה (ב) שנתה ואבדה ונמצאת תמימה כז] וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים אחרי כן רועה בלא אבדה דחדא הוא דאיכא לריעותא: **דמהניא בה אבידה.** מועלת בה להביאה למיתה: **משום דלא חזיא למילתא.** כח] אפי' קודם אבידה דבת שנתה כתיב (במדבר טו) וזו עברה שנתה ופסול הגוף הוא: **דאי לאו מומא חזיא אימא.** פסול חסרון בעלמא והואיל ונמצאת קודם כפרת השניה תרעה ולא תיהני ליה אבידה למות: **דלא חזיא להקרבה.** בשום קרבן: **עברה שנתה חזיא להקרבה.** בשאר קרבנות וכל הנך דבעיין תרתי לריעותא היינו כי נמצאת קודם כפרת שניה אבל נמצאת לאחר כפרה כט] אפילו אין שם ריעותא דאיבוד מתה (ג): **ומי אמר רבא הכי.** דהיכא דנפסלה קודם ל] לאיבוד מהני לה איבוד למות: **והאמר רבא אבודת לילה לאו שמה אבודה.** אם אבדה בלילה והפריש אחרת תחתיה לאו שמה אבודה לא] ולר' (ד) דאמר אפי' נמצאת קודם כפרה מתה האי אינה מתה דהואיל ובלילה לא מצי לאקרובה והיא נמצאת ביום המחרת לאו שמה אבודה ורועה אם נתכפר בחברתה. וה"נ הואיל ועברה שנתה לא חזיא לאקרובי לא תיהני לב] ביה אבודה: **ולא לדמי.** שאין דמיה ראויין ליקרב בשעת אבידתה דאין קרבן בלילה: **לדמי חזיא.** קודם שאבדה: **תנן.** במסכת יומא (דף סב.) גבי שעירי יום הכפורים מת אותו של עזאזל מביא שנים מן השוק ומגריל ומשלח האחד והשני ירעה עד שיסתאב: **הא דיחיד.** כי האי גוונא מתה: **וא"ר יוחנן.** במסכת יומא (דף סד.) בעלי חיים נדחין ונדחה שני שבזוג ראשון כשמת חבירו לעולם וכשהוא מתכפר מתכפר בשני שבזוג שני וקמא הוי דחוי כשמת חבירו כאילו עברה שנתו. וקתני דטעמא דאינה מתה משום דחטאת צבור היא הא דיחיד מת ואע"ג דליכא שום אבידה מת משום דיחוי דקמא מאחר שנתכפר בשני אלמא תרתי לריעותא לא בעינן וקשיא לרבא: [ג] **אמר לך.** רבא ודאי (ה) לג] איכא דיחוי ונתכפר בשני מתה בלא שום אבידה ולר"ל ודאי תיקשי לד] וכדתרילנא לעיל עברה שנתה ואבדה לר"ל תריצנא ולדידי לא סבירא לי ואי משום אבדה ונמצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבדה לחודה הואיל ושוב נתכפר באחרת לא קשיא דחויין לחוד ואבודין לחוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי. כך שמעתי לה] לא יותר:

תרעה עד שתסתאב. אעברה שנתה דוקא קאי דאי אאבדה ונמצאת בעלת מום הא מסאבא וקיימא: **ישמור** מבעי ליה. פרש"י ישמור אותה אולי יעשה מום קבוע ול"נ דא"כ היינו תרעה דקתני לו] לכן נראה לפרש ישמור אותה אולי תתרפא וחזיא להקרבה: **אי** תניא גבי עיברה שנתה לז] התם הוא דלא אהני (לה אבודה) משום דחזיא להקרבה. והיינו כשיטת ר"י דריבוי ריעותות מביאין אותה לידי רעיה: **ומי** אמר רבא הכי. דהיכא דנפסלה קודם האיבוד דמהניא ליה איבוד למות והאמר רבא אבודת לילה לא שמה אבודה וא"ת ליפרוך ממתני' דקתני אבדה ונמצאת בעלת מום מתה אע"ג דאיכא ריעותא אחריתי עם האבודה וי"ל דבשלמא ממתני' לא מצי למיפרך דשאני מתני' דאבדה קודם שיבא לה הריעותא אחריתי ומש"ה לא דמי לאבודת לילה דריעותא דלילה בא עליה קודם האיבוד אבל לרבא פריך שפיר שהרי ריעותא דעברה שנתה בא עליה קודם האיבוד ומש"ה פריך מאבודת לילה ומשני לא דמי אבודת לילה לא חזיא לא לגופה ולא לדמי לח] כאן משמע כשיטת ר"י דריבוי ריעותות מביאין אותה לרעיה ולא למיתה: **אמר** לך רבא. פרש"י ודאי היכא דאיכא דיחוי ונתכפר באחרת מתה בלא שום אבודה ולרשב"ל ודאי לט] תקשה דכי תריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לרשב"ל תריצנא ולי לא סבירא לי ואי משום מ] אבדה ונמצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבודה לחודה הואיל ושוב נתכפר באחרת לא קשיא דחויין לחוד ואבודין לחוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי עכ"ל ולא נראה דתשאר מילתא דרשב"ל בקושיא דהא מייתי לה בכמה מקומות בהש"ס ועוד קשה דממה שהקשה לא תירץ מא] לכך נראה לר"י לפרש כי היכי דאיצטריך לשנויי אמתני' דבעי תרתי אבודה ובעלת מום ולפיכך אתה צריך לחלק ולומר דחויין לחוד ואבודין לחוד הכי נמי נתרץ לרשב"ל דחויין לחוד ועברה שנתה לחוד מב] דחויין לא חזו לשום הקרבה ועברה שנתה חזיה להקרבה דשאר קרבנות:

מסורת הש"ס

א) [מעילה יא. ע"ש], ב) פסחים לז. יומא סו., ג) [פסחים לז.], ד) יומא סב. שבועות יב. [לקמן כג.], ה) [יומא סד.],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למה לי וכו' מתניתין. נ"ב בדף יא: (ב) ד"ה עברה שנתה ואבדה וכו' תרעה הך דעברה. נ"ב דבעלת מום מסאבא וקיימא כצ"ל: (ג) ד"ה עברה וכו' מתה. נ"ב וכן פירש רש"י במתניתין בעמוד ב': (ד) ד"ה והאמר רבא וכו' לאו שמה אבודה ולר' דאמרינן אפילו: (ה) ד"ה אמר לך רבא ודאי היכא דאיכא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"ט כו'. גירס"י הדדי אלא פליגא לה רישא כו': [ב] שם אלא אמר רבא כו'. ושונה אבדה באמצע משום דעברה שנתה מיירי אפילו קודם לאבדה ובעל מום אח"כ: [ג] רש"י ד"ה א"ל כו'. עי' תוס' שהקשו עליו ועוד קשה דא"כ הו"ל להקשות על מתני' ועוד הל"ל על ר"ל. ול"נ דה"פ ה"ל כעברה כו' פי' וגם נאבדה וקתני דמתה אפי' קודם כפרה. דקאמר וכשהוא מתכפר כו' ובמתני' ואם עד שלא כו':

◆

רבינו גרשום

לא נהנין בה מדרבנן: **ולא מועלין** בה מדאורייתא: **אם עד שלא כפרו הבעלים.** עיברה שנתה או נמצאת ורוצין להתכפר בדמיהן אותה שעיברה שנתה **תרעה עד שתסתאב ותימכר.** ואותה שהיא בעלת מום **תימכר** לאלתר: **ועושין תמורה.** כיון דיש בה קדושת דמים ומועלין בה נמי: מ"ט **לא תני** לה כולה מתניתין **בהדדי.** לכולה חמש חטאות המיתות בהדי אלא פליג ותני לה לתלת לחוד דימותו ולתרי לחוד: משום **דרישא** הני תלת קמאי פסיקא ליה דבין לפני כפרה ובין לאחר כפרה מיתות: **סיפא לא פסיקא** ליה. דהא לפני כפרה ירעו: **ומאי טעמא תני לה בתמורה.** דקאמר ועושין תמורה והדר תני מועלין בה משום אגב דקאי בתמורה ואיידי דתנא תמורה תני ומועלין בה והתם במס' מעילה איכא פירקא דמתחיל נמי ולד חטאת כו': **ואיידי** דהתם תני מעילה תנא נמי התם דתמורה: **חטאת שעיברה שנתה.** אע"ג דקיימא בעזרה: **רואין אותה כאילו עומדת בבית הקברות.** מה התם לא מצי כהן אזיל לאייתויי אף הכא נמי לא חזיא להקרבה אלא תרעה: **אם משכיפרו הבעלים תמות.** משמע דקאמר נמי אשעיברה שנתה: **אי הכי אימא סיפא** כו'. [**אמר לך** ריש לקיש כי קתני תמורה אאבדה ונמצא בעל מום ולא אעיברה שנתה:] **ואי בעל מום.** למה לי תרעה אלא אעיברה שנתה קאמר תרעה מדהא קא מיירי בעיברה שנתה אף משכיפרו בעלים תמות נמי מיירי בעיברה שנתה וקשיא לריש לקיש: **אמר רבה תני הכי אם עיברה שנתה או אבדה ונמצא בעל מום עובר** (או אבדה) **ושאבדה ונמצאת בעלת מום קבוע אם משכיפרו בעלים תמות.** דהכא איכא תרתי לריעותא דאבדה ונמצ' בעל מום הלכך תמות ולא קשיא סיפא נמי דכולה בחדא [איירי] (איידי ואיהיא ואיהי): **תרעה עד שתסתאב.** במום קבוע: **דא"כ.** דבבעלת מום עובר קא מיירי אמאי קתני תרעה ישמור עד שיעשה מום קבוע (אידי) בעי למיתנא: **ועוד.** כיון דההיא שעיברה שנתה אם משכיפרו הבעלים לא תמות אא"כ אבדה ונמצאת ב[illegible] תמות אאבדה ונמצאת בעלת מום ולא אא[illegible] (הכי נמי) שעיברה שנתה ואבדה וכן נמי [illegible] לריעותא ולא קשיא לריש לקיש והאי דקת[illegible] **אמר רבא הכי.** דשעיברה שנתה ואבדה דמ[illegible] דלא מיפסלה באבידה דלילה משום דלילה [illegible]

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ד:

ה ב מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה ז:

ו ג מיי' שם הלכה ח וע"ש בכ"מ:

ז ד מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הלכה טו:

◆

מוסף רש"י

לא נהנין. מהם לכתחילה הואיל וקדושין הוו ואם נהנין אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו משלם אלא קרן בלבד (מעילה י:). **ואם עד שלא כיפרו הבעלים.** באחרת נמצאו ורוצה להתכפר בדמי אותה שהיא בעלת מום הואיל ומסאבא וקיימא, תמכר לאלתר ויביא בדמיה חטאת ואותה שעברה שנתה תרעה עד שתסתאב כו' (שם). **ועושה תמורה ומועלין בה.** הואיל וקדושה קדושת דמים (שם). **רישא פסיקא ליה.** דלעולם ימותו, דמאי הפלגה איכא לפלוגי ברישא, התם ליכא למימר כיפרו ולא כיפרו, דולד חטאת ותמורת חטאת אינהו גופייהו לא הוו חטאת, וחטאת שמתו בעליה נמי הא מתו להו בעלים, אבל בסיפא איכא לפלוגי (שם יא.). **רואין אותה.** בכל מקום שהיא, כאילו עומדת בבית הקברות. שאין הכהן יכול ליקרב אליה, אבל לא מחטאות המתות היא אלא שאינה קריבה, הלכך רועה עד שיפול בה מום ותימכר (יומא סו. וכעי"ז פסחים צז.) **ויפלו דמיה נדבה** לשופרות שכתוב עליהן נדבה, ומקייצים בה את המזבח, זה מדרשו של יהוידע הכהן במסכת תמורה (כג.) שכל מותר חטאת ואשם לקיץ המזבח חוץ מחטאות מתות שהן הלכה למשה מסיני (פסחים שם). **אבידה דלילה.** אבדת לילה והפריש אחרת תחתיה בלילה ונמצאת לאור הבוקר, **לא שמה אבידה.** אפילו לרבי (לקמן ע"ב) לאו למיתה אזלא אלא לרעיה הואיל ולילה לאו שעת הקרבה היא (פסחים שם). **השני ירעה עד שיסתאב.** במסכת יומא (סב.) גבי שני שעירי יוה"כ שמת המשתלח והוצרכו להביא שני שעירים אחרים ולהגריל עליהם וישתלח האחד ונמצאו שנים לשם, אחד מזוג ראשון ואחד מזוג שני, אחד יקרב לשעיר הנעשה בפנים והשני ירעה ויפלו דמיו לנדבה, (שבועות יב. וכעי"ז יומא שם) וכן אם של שם מת והרי יש כאן שנים לעזאזל, האחד ישתלח והשני ירעה (יומא שם). **שאין חטאת הציבור מתה.** דכי גמירי חמש חטאות מתות ביחיד גמירי, וטעמא מפרש בהוריות (ו.) ובתמורה (טו.) מה מצינו ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה שלא תמצאם בצבור, אף חטאת שכפרו בעליה, ואע"פ שאפשר להיות בצבור לא נאמרה אלא ביחיד (יומא שם).

◆

שינויי נוסחאות

א] להו כולהו גבי הדדי אלא פליג להו רישא (ש"מ) ב] ולמה לי (ש"מ) ג] ג' ל"ק ואיידי דתנא גבי תמורה מעילה תנא נמי גבי מעילה תמורה, ד] גבי מעילה תנא (ש"מ) ה] תמורה. גירסת ס"י ומאי טעמא תני לה בתמורה והדר תני לה במעילה משום דקאי בתמורה קא תנא תמורה ואיידי דתני תמורה תני נמי מעילה וכי קאים במעילה קתני מעילה ואיידי דתני מעילה תני נמי תמורה (ש"מ) ו] כאילו היא עומדת. עי' בהשמטות בסוף המסכת ז] תנן ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם כיפרו בעלים תמות תיובתא דר"ל כו' כי קתני תמות אאבדה כו' ח] מום אי הכי אימא והשאר נמחק (ש"מ) ט] קאמר או שאבדה (ש"מ) י] קתני. ל"א ותוב כי קתני תמות על אבודה ונמצאת [illegible]

[illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]